

AKSELI

Puheterapiaan lähettäminen

10/2018

Lapset ja nuoret tulevat puheterapiaan yleensä terveydenhoitajan tai varhaiskasvatuksen läheteellä. Vanhemmat voivat ottaa yhteyttä myös suoraan, jos joku asia lapsen puheen- tai kielenkehityksessä, vuorovaikutuksessa, kontaktissa tai syömisessä huolestuttaa. Aikuisasiakkaat tarvitsevat lääkärin tai puheterapeutin lähetteen. Konsultaatiopyyntö puheterapeutille suositellaan tehtäväksi aina viiveettä, mikäli havaitaan toimintakykyä haittaava puheen, äänen, nielemisen tai kommunikoinnin heikentymistä.

Lähetekriteerit:

1-2-vuotias

- ei reagoi omaan nimeensä
- vain vähän kommunikatiivisia eleitä tai jokeltelua
- syömisvaikeutta (esim. vaikeutta siirtyä kiinteämpään ruokaan, pureskelun tai nielemisen vaikeutta)
- jos herää epäily puheen ymmärtämisen heikentymästä, suositellaan ensin kuulontutkimukseen ja sitten tarvittaessa puheterapeutille

2-vuotias

- ei ole vuorovaikutuksessa, ei pysähdy kuuntelemaan puhetta tai leikkimään
- vähemmän kuin 10 sanaa käytössä
- ei osaa muodostaa kahden sanan lauseita
- ei ymmärrä yksinkertaisia ohjeita tai kysymyksiä
- leikissä ei ole symbolisia toimintoja kuten puhelimesta puhuminen, autolla ajaminen jne.
- puhumaton lapsi voi olla neuvolan seurannassa korkeintaan 2½-vuotiaaksi

3-vuotias

- käyttää vain yksittäisiä sanoja
- vaikeuksia ymmärtää jokapäiväisiin tilanteisiin liittyviä sanallisia kehotuksia ja ohjeita
- suun alueen kömpelyyttä ja/tai häiritsevää kuolausta

AKSELI

- puhe on huomattavan epäselvää ja vaikeasti ymmärrettävää (muutamit äännevirheet eivät haittaa)

4-vuotias

- ei selviä 4-vuotistarkastuksen Lene-testin puheosiosta
- puhe on hyvin epäselvää ja siinä on useita puuttuvia/korvautuvia äänneitä ja muuntuvia sanahahmoja
- vokaalivirheitä, /k/-äänne puuttuu
- jatkuvia sanajärjestys- tai taivutusvirheitä
- sanavarasto on suppea ja kertominen on vaikeaa
- puutteita peruskäsitteiden hallinnassa (värit, lukumäärät, sijaintikäsitteet), vaikea ymmärtää ohjeita

5-vuotias

- ei selviydy laajennetun 5-vuotistarkastuksen puheseulasta
- sanavarasto on suppea, kertominen on niukkaa ja epäloogista, sanojen löytämisessä on vaikeutta
- useita äännevirheitä (vähintään kaksi, esim. /r/ ja /l/, /d/ voi vielä puuttua) tai runsaasti tavuvaihtumia ("havara", "ovara")
- puheen ymmärtäminen on jäljessä, esim. 2-osaisten ohjeiden noudattaminen on vaikeaa

6-vuotias

- epäily lievistä kielellisen kehityksen viiveistä (esim. käsitteet, jäsentynyt kerronta, monimutkaisten ohjeiden ymmärtäminen)
- yksittäisiä äännevirheitä esim. /r/, /s/ tai /l/
- esikoulussa on herännyt huoli luki-valmiuksista

Monikieliset tai /-kulttuuriset lapset

- monikielisiä lapsia koskevat yllä olevat lähettämisperusteet
- suomen kielen ilmaisun ja ymmärtämisen vaikeuksissa puheterapiaan lähettämisen edellytyksenä on, että lapsi on ollut suomenkielisessä päivähoitossa säännöllisesti 1,5-2

AKSELI

vuotta. Lähetteen voi tehdä jo aikaisemmin, mikäli lapsella on kielenkehityksen riskitekijöitä tai vanhemmat ovat huolissaan kotikielen/ äidinkielen hallinnasta.

Kouluikäiset

- Kouluikäiset siirtyvät pääsääntöisesti erityisopetuksen piiriin. Poikkeuksena änkyttäjät ja lapset, joilla on isot kommunikointia häiritsevät puhemotoriset ongelmat.
- Jos lapsella on oppimisvaikeuksia, ohjataan ensin psykologille, minkä jälkeen tarvittaessa puheterapeutin tarkempi arvio kielellisistä taidoista.
- Mikäli lapsella on yksittäinen äännevirhe, eikä harjoittelu etene erityisopettajan johdolla ja aktiivisella kotiharjoittelulla, voidaan järjestää ohjauskäynti puheterapeutille.

Änkytys

- vähintään 2-vuotiaalla lapsella on usein toistuvia ja pitkiä tavujen tai lyhyiden sanojen toistoja ja/tai satunnaisia venytyksiä ja/tai lukkiutumisia
- änkytysoireet ovat jatkuneet yli 2-3 kuukautta
- vanhemmat ovat hyvin huolissaan lapsen puheen sujumattomuudesta tai lapsi itse kärsii änkytyksestä

Äänentuoton poikkeavuus

- käheä-ääninen, honottava tai muusta ääniongelmasta kärsivä lapsi lähetetään aluksi korva-, nenä- ja kurkkutautien lääkärin tai mieluiten foniatriin tutkimukseen
- puheterapiatarpeen arviointi foniatriin tai KNK-lääkärin tutkimuksen ja suosituksen perusteella

Aikuiset

- lääkärin tai puheterapeutin läheteellä: afasia, nielemisvaikeus, neurologisiin sairauksiin liittyvät puheen, kielen ja kommunikoinnin ongelmat, puhemotoriset vaikeudet, ääniongelmat